

चाणक्य मंडल परिवार

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक CMPT000

BOOKLET No.

प्रश्नपुस्तिका

वेळ : 1 (एक) तास

Fundamental Rights

एकूण प्रश्न : 50

एकूण गुण : 100

सूचना

- (1) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे न विसरता नमूद करावा.
- (2) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 100 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. असा तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.
- (3) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनात बॉलपेनने लिहावा.
- (4) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे.
- (5) ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.
- (6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.
- (7) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत.
- (8) प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच “उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांसाठी एक चतुर्थांश गुण वजा करण्यात येतील”.
- (9) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे.

परीक्षा-क्रमांक

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*****

चाणक्य मंडल परिवार

1. खालीलपैकी कोणते अधिकार केवळ भारतीय नागरिकांना उपलब्ध आहेत?

- अ) सार्वजनिक नोकऱ्यांत समान संधी
  - ब) जीवित आणि व्यक्तिगत स्वातंत्र्याचे संरक्षण
  - क) प्राथमिक शिक्षणाचा हक्क
  - ड) भाषण व अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य
  - इ) शैक्षणिक संस्था स्थापन करण्याचा व त्यांचे प्रशासन करण्याचा अल्पसंख्यांकांचा हक्क
- पर्यायी उत्तरे:

1) अ, ब, क, ड	2) अ, क, ड, इ
3) अ, ड, इ	4) अ, ब, इ

Which of the following fundamental rights are available only to Indian citizens?

- a) Equality of opportunity in matters of public employment
- b) Protection of life and personal liberty
- c) Right to elementary education
- d) Freedom of speech and expression
- e) Right of minorities to establish and administer educational institutions

Answer Options:

1) a, b, c, d	2) a, c, d, e
3) a, d, e	4) a, b, e

2. मूलभूत हक्कांच्या बाबतीत काय खरे नाही?

- 1) राज्यघटनेच्या भाग 3 मध्ये कलम 12 ते कलम 35 मध्ये मूलभूत हक्क दिले आहेत.
- 2) कायद्याचे राज्य स्थापन करणे हे मूलभूत हक्कांचे उद्दिष्ट आहे.
- 3) संसद घटनादुरुस्ती करून ते कमी किंवा रद्द करू शकत नाही.
- 4) यापैकी नाही.

What is not true about fundamental rights?

- 1) Fundamental rights are given in Article 12 to Article 35 in Part 3 of the Constitution.
- 2) The objective of fundamental rights is to establish rule of law.
- 3) Parliament cannot curtail or repeal them by the Constitutional amendment act.
- 4) None of these.

3. अमेरिकेच्या राज्यघटनेपासून खालीलपैकी कोणत्या तरतुदी घेण्यात आल्या आहेत?
- अ) मूलभूत हक्क
 ब) न्यायिक पुनर्विलोकन
 क) स्वतंत्र न्यायव्यवस्था
 ड) उपराष्ट्रपती पद
 इ) सर्वोच्च न्यायालयाचे सल्लागारी अधिकार क्षेत्र
 फ) राष्ट्रपतीविरुद्ध महाभियोग पर्यायी उत्तरे:

- 1) वरील सर्व
 2) इ वगळता सर्व
 3) ड वगळता सर्व
 4) अ, ब, क, फ

Which of the following provisions have been borrowed from the US Constitution?

- a) Fundamental Rights
 b) Judicial Review
 c) Independent Judiciary
 d) Post of Vice President
 e) Advisory jurisdiction of the Supreme Court
 f) Impeachment of the President

Answer Options:

- 1) All of the above
 2) All except e
 3) All except d
 4) a, b, c, f

4. खालील विधाने विचारात घ्या.

- अ) राष्ट्रीय आणिबाणीच्या काळात कलम 20 व कलम 21 वगळता इतर मूलभूत हक्क निलंबित करता येतात.
 ब) सशस्त्र उठावामुळे घोषित झालेल्या आणिबाणीच्या कालावधीत कलम 19 मधील सहा मूलभूत हक्क निलंबित करता येतात.
 क) राष्ट्रपती सशस्त्र दल, निम लष्करी दल व पोलीस दलातील सदस्यांचे मूलभूत हक्क मर्यादित किंवा रद्द करू शकतात.
 ड) मूलभूत हक्क मर्यादित व परिवर्तनीय स्वरूपाचे आहेत.
 वरीलपैकी अचूक विधान ओळखा.

- 1) फक्त अ, ड
 2) अ, ब, क
 3) अ, क, ड
 4) अ, ब, क, ड

Consider the following statements.

- a) Fundamental rights can be suspended during operation of a National Emergency except the rights guaranteed by Article 20 and 21.
 b) The six fundamental rights guaranteed by Article 19 can be suspended only when emergency is declared on the grounds of armed rebellion.
 c) The President can limit or abrogate the application of fundamental rights to the members of the armed forces, paramilitary forces and police forces.
 d) Fundamental rights are limited and variable in nature.

Identify the correct statement/s from the above.

- 1) Only a, d
 2) a, b, c
 3) a, c, d
 4) a, b, c, d

5. खालीलपैकी कोणत्या घटनादुरुस्ती कायदान्वये काही मार्गदर्शक तत्वांच्या अंमलबजावणीसाठी केलेल्या कायदांना संरक्षण देण्यासाठी राज्यघटनेत कलम 31 (C) चा समावेश करण्यात आला?
- 1) 24 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1971   2) 25 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1971
3) 42 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1976   4) 44 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1978
- Under which of the following constitutional amendment, Article 31 (C) was inserted in the Constitution to protect laws made for the implementation of certain directive principles?
- 1) 24th Constitution Amendment Act, 1971   2) 25th Constitution Amendment Act, 1971
3) 42nd Constitution Amendment Act, 1976   4) 44th Constitution Amendment Act, 1978

6. कलम 12 मधील 'राज्य' या संज्ञेमध्ये खालील बाबी समाविष्ट होत नाही/त-

- 1) LIC, ONGC, SAIL यांसारख्या वैधानिक व अवैधानिक संस्था
2) सर्वोच्च व उच्च न्यायालये
3) राज्याच्या वतीने कार्य करणारी खासगी संस्था
4) (1) आणि (3)

The term 'State' in Article 12 does not include the following:

- 1) Statutory and non-statutory organisations like LIC, ONGC, SAIL
2) Supreme Court and High Courts
3) Private organisation working as an instrument of the state
4) (1) and (3)

7. खालीलपैकी अचूक नसलेल्या जोड्या ओळखा.

- अ) कलम 19 (b) : शांततापूर्वक आणि निःशस्त्र सभा भरविण्याचा हक्क
ब) कलम 19 (c) : भारतात कुठेही मुक्तपणे संचार करण्याचा हक्क
क) कलम 19 (d) : भारतात कुठेही राहण्याचा किंवा स्थायिक होण्याचा हक्क
ड) कलम 19 (e) : संस्था, संघटना किंवा सहकारी संस्था स्थापन करण्याचा हक्क
इ) कलम 19 (g) : कोणताही व्यवसाय, धंदा, व्यापार किंवा उद्योग करण्याचा हक्क
- 1) फक्त अ आणि इ   2) अ, ब, क, इ
3) ब, क, ड   4) अ, ब, क, ड

Identify the incorrect pairs from the following.

- a) Article 19 (b) : Right to assemble peaceably and without arms
b) Article 19 (c) : Right to move freely anywhere in India
c) Section 19 (d) : Right to reside or settle anywhere in India
d) Section 19 (e) : Right to form an organisation, association or co-operative society
e) Section 19 (g) : Right to practise any profession or to carry any occupation, trade or business
- 1) Only a and e   2) a, b, c, e
3) b, c, d   4) a, b, c, d

8. खालील विधानांपैकी चुकीचे विधान कोणते?
- 1) घटनेतील कलम 17 अन्वये अस्पृश्यतेची प्रथा नष्ट करण्यात आली आहे.
  - 2) नागरी हक्क संरक्षण कायदा, 1955 अनुसार अस्पृश्यतेसंबंधीच्या गुन्हाबद्दल सहा महिने कारावास किंवा रु. 500 दंड किंवा दोन्ही अशी शिक्षेची तरतूद आहे.
  - 3) 'अस्पृश्यता' या शब्दाची व्याख्या घटनेत दिलेली नाही, मात्र 1955 च्या नागरी हक्क संरक्षण कायद्यात ही व्याख्या दिली आहे.
  - 4) कलम 17 मधील अधिकार राज्य तसेच खाजगी व्यक्तींच्या कृतीविरुद्धही उपलब्ध आहे.
- Which of the following statements is incorrect?
- 1) The practice of untouchability has been abolished under Article 17 of the Constitution.
  - 2) According to the Protection of Civil Rights Act, 1955, the offence of untouchability is punishable with imprisonment for six months or Rs. 500 fine or both.
  - 3) The term 'untouchability' has not been defined in the Constitution, but defined in the Civil Rights Protection Act, 1955.
  - 4) The right under Article 17 is available against actions of the State as well as private individuals.
-
9. खालील विधाने विचारात घ्या.
- अ) कलम 13 मध्ये न्यायालयीन पुनर्विलोकनाचे तत्व स्पष्टपणे मांडले आहे.
- ब) राष्ट्रपती किंवा राज्यपाल यांनी जारी केलेले अध्यादेश, घटनादुरुस्ती, कायदे म्हणून मान्य झालेल्या रूढी किंवा परंपरा यांचा कलम 13 मधील 'कायदा' या संज्ञेत समावेश होतो.
- 1) विधान अ योग्य
  - 2) विधान ब योग्य
  - 3) दोन्ही विधाने योग्य
  - 4) दोन्ही विधाने अयोग्य
- Consider the following statements.
- a) Article 13 expressly provides for the doctrine of judicial review.
- b) Ordinances issued by the President or the Governor, constitutional amendments, customs or traditions recognized as laws are included in the term 'law' under Article 13.
- 1) Statement a is correct
  - 2) Statement b is correct
  - 3) Both statements are correct
  - 4) Both statements are incorrect
-
10. भारतीय संविधानातील भाग III मध्ये खालील बाबींचा समावेश होतो.
- अ) शिक्षणाचा हक्क
- ब) सार्वजनिक नोकरीच्या बाबींमध्ये समान संधी
- क) ग्रामपंचायतीचे संघटन
- ड) समान न्याय व कायदेविषयक मोफत सहाय्य
- 1) अ, ब आणि क
  - 2) ब, क आणि ड
  - 3) अ आणि ब
  - 4) क आणि ड
- Part-III of the Indian Constitution includes
- a) Right to Education
  - b) Equality of opportunity in matters of public employment
  - c) Organisation of Village Panchayats
  - d) Equal justice and free legal aid
- 1) a, b and c
  - 2) b, c and d
  - 3) a and b
  - 4) c and d

11. ब्रिटीश न्यायशास्त्रज्ञ ए.व्ही. डायसी यांनी मांडलेली 'कायद्याचे राज्य' ही संकल्पना कोणत्या तीन घटकांवर आधारित आहे?

अ) कायद्याचे वर्चस्व	ब) कायद्यापुढे समानता
क) कायदेशीर आत्म्याचे प्राबल्य	ड) न्यायव्यवस्थेचे वर्चस्व
1) अ, ब, क	2) ब, क, ड
3) अ, ब, ड	4) अ, क, ड

British jurist A.V. Dicey propounded the concept of 'Rule of Law' which is based on following three elements-

a) Supremacy of law	b) Equality before the law
c) The predominance of a legal spirit	d) Supremacy of judiciary
1) a, b, c	2) b, c, d
3) a, b, d	4) a, c, d

12. खालीलपैकी कोणते हक्क कलम 21 अंतर्गत येतात?

अ) माहितीचा अधिकार	ब) सार्वजनिक फाशीविरुद्धचा हक्क
क) निःशुल्क कायदेशीर मदतीचा हक्क	ड) चांगल्या पर्यावरणाचा हक्क
1) ब, क, ड	2) अ, क, ड
3) अ, ब, ड	4) अ, ब, क, ड

Which of the following rights come under Article 21?

a) Right to Information	b) Right against public hanging
c) Right to free legal aid	d) Right to decent environment
1) b, c, d	2) a, c, d
3) a, b, d	4) a, b, c, d

13. अचूक जोड्या ओळखा.

अ) राष्ट्रीय सुरक्षा कायदा- 1950	
ब) दहशतवादी कारवाया प्रतिबंध कायदा- 2002	
क) दहशतवादी आणि विघातक कारवाया (प्रतिबंधक) कायदा- 1985	
ड) प्रतिबंधक स्थानबद्धता कायदा- 1980	

1) अ आणि ड	2) ब आणि क
3) अ आणि ब	4) क आणि ड

Identify the correct pairs.

a) National Security Act-1950	
b) Prevention of Terrorism Act- 2002	
c) Terrorist and Disruptive Activities (Prevention) Act- 1985	
d) Preventive Detention Act- 1980	
1) a and d	2) b and c
3) a and b	4) c and d

14. अटक केलेल्या किंवा स्थानबद्ध केलेल्या व्यक्तींना कलम 22 अन्वये संरक्षण दिले आहे. त्यासंदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान अचूक आहे?

- 1) कलम 22 अंतर्गत शिक्षात्मक स्थानबद्धतेचे संरक्षक उपाय फक्त नागरिकांना आहेत.
- 2) कलम 22 अंतर्गत प्रतिबंधात्मक स्थानबद्धतेचे संरक्षक उपाय केवळ नागरिकांसाठी उपलब्ध आहेत.
- 3) 44 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1978 अन्वये प्रतिबंधात्मक स्थानबद्धतेचा कालावधी दोन महिन्यांपेवजी तीन महिने केला आहे.
- 4) राज्याची सुरक्षा, सार्वजनिक सुव्यवस्था यासंबंधित कारणांसाठी प्रतिबंधात्मक स्थानबद्धता कायदा करण्याचा अधिकार संसद तसेच राज्य विधिमंडळानाही आहे.

Article 22 grants protection to persons who are arrested or detained. Which of the following statements is correct regarding it?

- 1) The safeguards in case of punitive detention under Article 22 are available for citizens only.
- 2) The safeguards in case of preventive detention under Article 22 are available only to citizens.
- 3) Under the 44th Constitutional Amendment Act, 1978 the period of preventive detention has been increased to three months instead of two months.
- 4) Both the Parliament as well as the state legislatures can concurrently make a law of preventive detention for reasons connected with the security of a state and the maintenance of public order.

15. भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 29 मध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकांचे संरक्षण करण्यात आले आहे ?

अ) अल्पसंख्यांक वर्गाच्या हितसंबंधाचे संरक्षण	ब) महिला वर्गाच्या हितसंबंधाचे संरक्षण
क) अनुसूचित जातीच्या हितसंबंधाचे संरक्षण	ड) अनुसूचित जमातीच्या हितसंबंधाचे संरक्षण
- पर्यायी उत्तरे :

1) अ आणि ब	2) अ
3) ब	4) क आणि ड

Which of the following elements are protected in Article 29 of the constitution of India?

a) Protection of interests of Minorities	b) Protection of the interests of Women
c) Protection of interests of Scheduled Castes	d) Protection of interests of Scheduled Tribes

Answer options:

1) a and b	2) a
3) b	4) c and d

16. खालीलपैकी कोणती जोडी बरोबर जुळत नाही ?
- 1) शोषणाविरुद्धचा अधिकार: अनुच्छेद 23 ते 24
  - 2) संविधानिक उपायांचा अधिकार: अनुच्छेद 32
  - 3) धार्मिक स्वातंत्र्याचा अधिकार: अनुच्छेद 19 ते 22
  - 4) सांस्कृतिक आणि शैक्षणिक अधिकार: अनुच्छेद 29 ते 30
- Which of the following pair is not correctly matched ?
- 1) Right against exploitation: Article 23 to 24
  - 2) Right to constitutional remedies: Article 32
  - 3) Right to Freedom of religion: Article 19 to 22
  - 4) Cultural and educational Rights: Article 29 to 30

17. खालीलपैकी कोणती कलमे कायद्यापुढे समानता या तत्वाला अपवाद आहेत?
अ) कलम 31 (C)	ब) कलम 105
क) कलम 194	ड) कलम 361 (A)
इ) कलम 361	
- पर्यायी उत्तरे:
- 1) वरीलपैकी सर्व
  - 2) ब, क, ड, इ
  - 3) अ, ब, क, इ
  - 4) अ, ब, ड, इ
- Which of the following article are exceptions to the principle of equality before law?
- a) Article 31 (C)
  - b) Article 105
  - c) Article 194
  - d) Article 361 (A)
  - e) Article 361
- Answer Options:
- 1) All of the above
  - 2) b, c, d, e
  - 3) a, b, c, e
  - 4) a, b, d, e

18. खालील विधाने विचारात घ्या.
- अ) केवळ धर्म, वंश, जात, लिंग, जन्म ठिकाण किंवा वास्तव्य या कारणांमुळे राज्य कोणत्याही नागरिकाविरुद्ध भेदभाव करणार नाही, अशी कलम 15 मध्ये तरतूद करण्यात आली आहे.
- ब) केवळ धर्म, वंश, जात, लिंग, जन्म ठिकाण किंवा वास्तव्य या कारणांमुळे राज्य कोणत्याही नागरिकाविरुद्ध भेदभाव करणार नाही, अशी कलम 16 मध्ये तरतूद करण्यात आली आहे.
- 1) विधान अ योग्य
  - 2) विधान ब योग्य
  - 3) दोन्ही विधाने योग्य
  - 4) दोन्ही विधाने अयोग्य
- Consider the following statements.
- a) Article 15 provides that the State shall not discriminate against any citizen on the grounds only of religion, race, caste, sex, place of birth or residence.
  - b) Article 16 provides that the State shall not discriminate against any citizen solely on the grounds of religion, race, caste, sex, place of birth or residence.
- 1) Statement a is correct
  - 2) Statement b is correct
  - 3) Both statements are correct
  - 4) Both statements are incorrect

19. राज्य किंवा केंद्रशासित प्रदेश किंवा स्थानिक प्राधिकरण यांमध्ये काही नोकऱ्या किंवा नियुक्तीसाठी 'वास्तव्य' ही अट लागू करण्याचा अधिकार कोणाला आहे.

1) राज्य विधिमंडळ	2) राज्यपाल
3) संसद	4) राष्ट्रपती

Who has the authority to impose the condition of 'residence' for certain jobs or appointments in a State or Union Territory or local authority?

1) State legislature	2) Governor
3) Parliament	4) President

20. खालीलपैकी कोणत्या खटल्यात सर्वोच्च न्यायालयाने अमेरिकन घटनेतील 'कायद्याची योग्य प्रक्रिया' ही संकल्पना स्वीकृत केली?

- 1) ए. के. गोपालन विरुद्ध मद्रास राज्य सरकार (1950)
- 2) मेनका गांधी विरुद्ध भारतीय संघराज्य (1978)
- 3) चंपकम दोरिईराजन विरुद्ध मद्रास राज्य (1951)
- 4) किहोतो होलोहान खटला (1993)

In which of the following cases, the Supreme Court has introduced the American expression 'Due Process of Law'?

- 1) A. K. Gopalan vs. State Government of Madras (1950)
- 2) Maneka Gandhi vs Union of India (1978)
- 3) Champakam Dorairajan vs State of Madras (1951)
- 4) Kihoto Holohan Case (1993)

21. भारतीय राज्यघटनेचे खालीलपैकी कोणती कलमे भारतीय राज्याचे धर्मनिरपेक्ष स्वरूप प्रकट करतात ?

अ) अनुच्छेद 44	ब) अनुच्छेद 30
क) अनुच्छेद 27	ड) अनुच्छेद 28

पर्यायी उत्तरे :

1) क, ड, अ	2) ब, क, ड
3) फक्त अ आणि ब	4) वरील सर्व

Which of the following articles of the constitution of India reveal the secular character of the Indian State ?

a) Article 44	b) Article 30
c) Article 27	d) Article 28

Answer options :

1) c, d, a	2) b, c, d
3) Only a and b	4) All of the above

22. कोणत्याही नागरिकाला राज्याने चालविलेल्या किंवा राज्याच्या निधीतून सहाय्य मिळणाऱ्या कोणत्याही शैक्षणिक संस्थेत केवळ धर्म, वंश, जात किंवा भाषा या कारणांवरून प्रवेश नाकारला जाणार नाही, असे राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमांत म्हटले आहे?

1) अनुच्छेद 15 (3)	2) अनुच्छेद 16
3) अनुच्छेद 29	4) अनुच्छेद 30

Which Article of the Constitution states that no citizen shall be denied admission to any educational institution run by the State or aided by State funds solely on the grounds of religion, race, caste or language?

1) Article 15 (3)	2) Article 16
3) Article 29	4) Article 30

23. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) कलम 32 अनुसार घटनात्मक उपाययोजनांचा हक्क हा मूलभूत हक्क असल्याने सर्वोच्च न्यायालय तो नाकारू शकत नाही.

ब) कलम 226 अनुसार घटनात्मक उपाययोजनांचा हक्क हा विवेकाधिकारावर अवलंबून असल्याने उच्च न्यायालय तो नाकारू शकतो.

पर्यायी उत्तरे:

1) विधान अ सत्य	2) विधान ब सत्य
3) दोन्ही विधाने सत्य	4) दोन्ही विधाने असत्य

Consider the following statements.

a) The right to Constitutional remedy under Article 32 itself being a fundamental right which may not refuse by the Supreme Court.

b) The right to Constitutional remedy under Article 226 is discretionary which may denied by the high court.

Answer Options:

1) Statement a is true	2) Statement b is true
3) Both Statements are true	4) Both Statement are false

24. संघटन स्वातंत्र्यासंबंधी अचूक विधाने कोणती?

- अ) सर्व नागरिकांना संस्था, संघटना किंवा सहकारी संस्था स्थापन करण्याचा हक्क आहे.
 ब) यात संस्थांना मान्यता मिळविण्याचा हक्क आहे, मात्र प्रभावी सौदेबाजी किंवा संप करण्याचा हक्क नाही.
 क) भारताचे सार्वभौमत्व आणि अखंडता, सार्वजनिक सुव्यवस्था आणि नैतिकता या कारणांसाठी राज्य संघटन स्वातंत्र्यावर वाजवी बंधने घालू शकते.

पर्यायी उत्तरे:

- 1) फक्त अ बरोबर
 2) फक्त अ आणि ब बरोबर
 3) फक्त ब बरोबर
 4) फक्त अ आणि क बरोबर

Which are the correct statements regarding freedom of association?

- a) All citizens have the right to form associations or unions or co-operative societies.
 b) It has the right to obtain recognition of the association, but not the right to effective bargaining or right to strike.
 c) The State may impose reasonable restrictions on freedom of association on the grounds of sovereignty and integrity of India, public order and morality.

Answer Options:

- 1) Only a is correct
 2) Only a and b are correct
 3) Only b is correct
 4) Only a and c are correct

25. राज्यघटनेने धार्मिक तसेच भाषिक अल्पसंख्यांकांना शैक्षणिक अधिकार दिले आहेत. यासंबंधी काय खरे नाही?

- 1) सर्व अल्पसंख्यांकांना त्यांच्या निवडीच्या शैक्षणिक संस्था स्थापन करण्याचा आणि चालविण्याचा हक्क आहे.
 2) अल्पसंख्यांकांचा शैक्षणिक संस्था स्थापन करण्याचा आणि त्यांचे प्रशासन करण्याचा अधिकार हा निरंकुश अधिकार आहे.
 3) अल्पसंख्यांकांनी चालविलेल्या शैक्षणिक संस्थांना अर्थसहाय्य करताना राज्याने भेदभाव करू नये.
 4) यापैकी नाही.

The Constitution has given the right to education for religious as well as linguistic minorities. What is not true about this?

- 1) All minorities shall have the right to establish and administer educational institutions of their choice.
 2) The right of minorities to establish and administer educational institutions is an absolute right.
 3) In granting aid, the State shall not discriminate against any educational institution managed by a minority.
 4) None of these.

26. अचूक नसलेली जोडी ओळखा.

- 1) अधिकार पृच्छा: शासकीय पदाचा अधिकार असल्याचा दावा करणाऱ्या व्यक्तीविरुद्ध दिलेला आदेश
- 2) उत्प्रेक्षण: कनिष्ठ न्यायालय किंवा न्यायाधिकरणामध्ये प्रलंबित असलेला खटला वरिष्ठ न्यायालयाकडे वर्ग करण्यासाठी दिलेला आदेश
- 3) परमादेश: शासकीय अधिकारी आपले कर्तव्य बजावण्यास चुकतो त्यावेळी दिलेला आदेश
- 4) यापैकी नाही.

Identify the incorrect pair.

- 1) Quo-warranto: An order to issue to enquire into the legality of claim of a person to a public office.
- 2) Certiorari: An order to transfer a case pending in a lower court or tribunal to a higher court.
- 3) Mandamus: An order issued when a government official fails to perform his duty
- 4) None of these.

27. कलम 33 संदर्भात अचूक विधाने ओळखा.

- अ) कलम 33 अंतर्गत मूलभूत हक्कांचे उल्लंघन होते या कारणाविरुद्ध न्यायालयात आन्धान देता येते.
- ब) कलम 33 अंतर्गत कायदे करण्याचा अधिकार संसद तसेच राज्य विधिमंडळानाही आहे.
- क) राज्यघटनेने कलम 33 अंतर्गत लष्करी न्यायालयांना मूलभूत हक्कांच्या अंमलबजावणी संदर्भात रिद्धच्या न्यायक्षेत्राबाहेर ठेवण्याचा अधिकार दिला आहे.

पर्यायी उत्तरे:

1) फक्त अ आणि क	2) फक्त क
3) फक्त ब आणि क	4) फक्त अ

Identify the correct statements regarding Article 33.

- a) A challenge can be made in court against the grounds of contravention of any fundamental rights under Article 33.
- b) Parliament as well as State Legislatures have power to make laws under Article 33.
- c) The Constitution under Article 33 excludes court martial from jurisdiction of writs in respect of enforcement of fundamental rights.

1) Only a and c	2) Only c
3) Only b and c	4) Only a

28. मालमत्तेच्या हक्कासंदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.
- अ) 42 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1976 ने राज्यघटनेतील भाग 3 मधील कलम 19 (1) (f) आणि कलम 31 काढून टाकले.
- ब) 44 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1978 ने राज्यघटनेतील भाग 12 मध्ये कलम 300A या नवीन कलमाचा समावेश केला.
- क) मालमत्तेच्या हक्क हा राज्यघटनेच्या मूलभूत संरचनेचा भाग आहे.
- ड) आता मालमत्तेच्या हक्क हा केवळ घटनात्मक किंवा कायदेशीर हक्क म्हणून उरला आहे.
- वरीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत?

पर्यायी उत्तरे:

- 1) वरील सर्व
2) ब, क, ड
- 3) फक्त ब आणि ड
4) अ, ब, ड

Consider the following statements regarding right to property.

- a) The 42nd Amendment Act, 1976 abolished Article 19 (1) (f) and Article 31 of Part 3 of the Constitution.
- b) The 44th Amendment Act, 1978 inserted a new Article 300A in Part 12 of the Constitution.
- c) Right to property is a part of basic structure of the Constitution.
- d) Right to property still remains a constitutional or legal right.

Which of the above statements is correct?

- 1) All are correct
2) b, c, d
- 3) Only b and d
4) a, b, d

29. भाग- III मधील मूलभूत हक्कांव्यतिरिक्त घटनेच्या इतर कलमांमध्ये काही हक्कांची तरतूद केली आहे, ती कलमे पुढीलप्रमाणे-

- अ) कलम 265
ब) कलम 300 A
- क) कलम 301
ड) कलम 326
- 1) वरील सर्व
2) अ, ब, ड
- 3) अ आणि क
4) ब आणि ड

Besides the Fundamental Rights included in Part-III, there are certain other rights contained in other Articles of the Constitution. They are as follows-

- a) Article 265
b) Article 300A
- c) Article 301
d) Article 326
- 1) All of the above
2) a, b, d
- 3) a and c
4) b and d

30. राज्यघटनेतील कलम 17 हे अस्पृश्यता नष्ट करण्याविषयी तरतूद करते, परंतु अस्पृश्यता पाळल्यास शिक्षेची तरतूद मात्र या कलमात नमूद नाही. अशावेळी पुढीलपैकी कोणते कलम अशा मूलभूत हक्कांची अंमलबजावणी करण्यासाठी संसदेला कायदा करण्याचे अधिकार देते ?

अ) कलम 17	ब) कलम 33
क) कलम 34	ड) कलम 35
1) फक्त अ आणि ड	2) फक्त क
3) फक्त अ	4) फक्त ड

Article 17 of the Constitution provides for the abolition of untouchability, but the article does not specify the punishment for observing untouchability. In such a case which of the following article empowers Parliament to make laws to enforce such fundamental rights?

a) Article 17	b) Article 33
c) Article 34	d) Article 35
1) Only a and d	2) Only c
3) Only a	4) Only d

31. योग्य जोड्या जुळवा.

मूलभूत हक्क	कलम
अ) धार्मिक व्यवहारांचे व्यवस्थापन करण्याचे स्वातंत्र्य	i) कलम 27
ब) कारखान्यांमध्ये बालकामगार नेमण्यास बंदी	ii) कलम 23
क) विशिष्ट धर्माच्या प्रसारासाठी कर न देण्याचे स्वातंत्र्य	iii) कलम 24
ड) मानवी व्यापार व वेठबिगारी यांवर बंदी	iv) कलम 26
- खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा.

1) अ- i	2) ब- iii
3) ड- iii	4) क- iv

Match the correct pairs.

Fundamental Rights	Articles
a) Freedom to conduct religious affairs	i) Article 27
b) Prohibition of employment of children in factories	ii) Article 23
c) Freedom to pay tax for promotion of any particular religion	iii) Article 24
d) Prohibition of traffic in human and forced labour	iv) Article 26

Choose the correct option from the following.

1) a- i	2) b- iii
3) d- iii	4) c- iv

32. खालीलपैकी चुकीचे विधान/ने कोणते/ती?
- अ) प्रतिषेध हा आदेश केवळ न्यायिक आणि अर्ध-न्यायिक अधिकाऱ्यांविरुद्ध दिला जातो.
 ब) प्रतिषेध हा आदेश प्रतिबंधात्मक व उपाययोजना करणारा आहे.
 क) हा आदेश प्रशासकीय अधिकारी, कायदेमंडळ, खासगी व्यक्ती आणि संस्था यांच्याविरुद्ध दिला जात नाही.

- 1) फक्त अ
 2) फक्त ब
 3) फक्त क
 4) अ आणि क

Which of the following statement/s is/are incorrect?

- a) The writ of prohibition can be issued only against judicial and quasi-judicial authorities.
 b) The writ of prohibition is preventive as well as curative.
 c) The writ of prohibition is not passed against administrative authorities, legislative bodies, private individuals or bodies.

- 1) Only a
 2) Only b
 3) Only c
 4) a and c

33. _____ हा एकमेव रिट्ट आदेश खाजगी व्यक्तींविरुद्धही दिला जातो.

- 1) बंदी प्रत्यक्षीकरण
 2) परमादेश
 3) प्रतिषेध
 4) उत्प्रेक्षण

_____ is the only writs jurisdiction which can be imposed against private individuals.

- 1) Habeas Corpus
 2) Mandamus
 3) Prohibition
 4) Certiorari

34. खालील परिस्थितीत बंदी प्रत्यक्षीकरण हा आदेश दिला जात नाही:

- अ) खाजगी व्यक्ती/ संस्था
 ब) वैध स्थानबद्धता
 क) कायदेमंडळ व न्यायालयाच्या अवमानसंबंधित स्थानबद्धता
 ड) राष्ट्रपती व राज्यपाल यांच्याविरुद्ध
 इ) न्यायालयाच्या अधिकार क्षेत्राबाहेरील स्थानबद्धता

- 1) अ, ब, क, ड
 2) अ, ब, इ
 3) ब, क, इ
 4) अ, ब, ड, इ

The writ of Habeas Corpus can not be issued against following circumstances:

- a) Private individuals/bodies
 b) Lawful detention
 c) The proceedings is for contempt of legislature or a court
 d) Against the President or the state Governors
 e) Detention is outside the jurisdiction of the court

- 1) a, b, c, d
 2) a, b, e
 3) b, c, e
 4) a, b, d, e

35. 'अधिकार पृच्छा' या रिट आदेशासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या.
 अ) राज्यघटना किंवा कायद्याने निर्माण केलेल्या कायमस्वरूपी महत्वाच्या शासकीय पदाच्या संदर्भातच हा आदेश दिला जातो.
 ब) पिडित तसेच इतर कोणीही हितसंबंधी व्यक्ती हा आदेश मागू शकते.
 वरीलपैकी कोणते विधान/ने असत्य आहे/ त?

- 1) फक्त अ
 2) फक्त ब
 3) अ आणि ब दोन्ही
 4) अ आणि ब दोन्हीही नाही

Consider the following sentences regarding the writ of 'Quo-warranto'

a) The writ can be issued only in case of a substantive public office of a permanent character created by a statute or by the constitution.

b) The victim as well as any other interested person can seek this order.

- 1) Only a
 2) Only b
 3) Both a and b
 4) Neither a nor b

36. खालीलपैकी कोणते/ती कलम/मे व्यक्तीला राज्य तसेच खाजगी व्यक्तींच्या कृतीविरुद्धही संरक्षण प्रदान करतात?

- अ) कलम 15 (2)
 ब) कलम 17
 क) कलम 22
 ड) कलम 23
 इ) कलम 24
 1) फक्त ब
 2) ब, क, ड, इ
 3) अ, ब, ड
 4) फक्त ब आणि ड

Which of the following article/ s may provide protection to an individual against the actions of the State as well as private individuals?

- a) Article 15 (2)
 b) Article 17
 c) Article 22
 d) Article 23
 e) Article 24
 1) Only b
 2) b, c, d, e
 3) a, b, d
 4) Only b and d

37. 86 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 2002 अन्वये, 6 ते 14 वयोगटातील बालकांना मोफत व सक्तीचे शिक्षण देण्याची तरतूद कलम 21 A या नवीन कलमात करण्यात आली. यानुसार संसदेने बालकांचा निःशुल्क व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क कायदा .... साली संमत केला व त्यांची अंमलबजावणी .... पासून करण्यात आली.

- 1) 2003, 1 एप्रिल 2004
 2) 2009, 1 एप्रिल 2010
 3) 2009, 1 नोव्हेंबर 2010
 4) 2004, 1 नोव्हेंबर 2005

Under the 86th Constitutional Amendment Act, 2002, provision for free and compulsory education to all children of the age of 6 and 14 years was made in a new article, Article 21A. Accordingly, the Parliament enacted the Right of Children to Free and Compulsory Education Act, ... and it was implemented from .....

- 1) 2003, 1 April 2004
 2) 2009, 1 April 2010
 3) 2009, 1 November 2010
 4) 2004, 1 November 2005

38. बाल व पौगंडावस्थेतील कामगार (प्रतिबंध व नियमन) कायदा, 1986 राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमांतर्गत करण्यात आला आहे?

1) कलम 21	2) कलम 23
3) कलम 24	4) कलम 32

The Child and Adolescent Labor (Prevention and Regulation) Act, 1986 is enacted under which Article of the Constitution?

1) Article 21	2) Article 23
3) Article 24	4) Article 32

39. धार्मिक स्वातंत्र्याच्या हक्कासंबंधित खालीलपैकी चुकीचे विधान कोणते?

- 1) कलम 25 अंतर्गत धार्मिक तत्वे तसेच धार्मिक विधी यांचाही समावेश होतो.
- 2) कलम 25 अंतर्गत धर्माचा प्रचार करण्याचे स्वातंत्र्य आहे, मात्र सक्तीने धर्मांतर करण्याचे स्वातंत्र्य नाही.
- 3) धार्मिक स्वातंत्र्याच्या हक्कांवर सार्वजनिक सुव्यवस्था, नैतिकता आणि आरोग्य यांच्या मर्यादा आहेत.
- 4) कलम 25 मधील हिंदू या संकल्पनेत शीख, जैन, पारशी आणि बौद्ध यांचा समावेश होतो.

Which of the following statements regarding the right to freedom of religion is incorrect?

- 1) Article 25 covers religious doctrines as well as religious rituals.
- 2) Under Article 25 there is freedom to preach religion, but not freedom to forcible conversions.
- 3) Rights to religious freedom shall be limited by public order, morality and health.
- 4) The term Hindu under Article 25 includes Sikhs, Jains, Parsis and Buddhists.

40. कलम 23 अंतर्गत 'मानवी व्यापार' यांत पुढील बाबींचा समावेश होत नाही -

- अ) पुरुष, महिला व बालके यांचा वस्तूप्रमाणे क्रय-विक्रय
- ब) वेश्या व्यवसाय
- क) देवदासी
- ड) गुलामगिरी

1) अ, ब, क, ड	2) क आणि ड
3) अ आणि ब	4) यापैकी नाही

Under Article 23 'Trafficking in human beings' does not include the following -

- a) Buying and selling of men, women and children like goods
- b) Prostitution
- c) Devadasi
- d) Slavery

1) a, b, c, d	2) c and d
3) a and b	4) None of this

41. योग्य जोड्या जुळवा.

कायदा	वर्ष
अ) वेठबिगार पद्धती निर्मूलन कायदा	i) 1970
ब) किमान वेतन कायदा	ii) 1948
क) कंत्राटी कामगार कायदा	iii) 1976
ड) समान वेतन कायदा	iv) 1976

पर्यायी उत्तरे:

	अ	ब	क	ड
1)	iv	i	ii	iii
2)	i	ii	iv	iii
3)	iii	ii	i	iv
4)	i	ii	iii	iv

Match the correct pairs.

Acts	Year
a) Bonded Labours System (Abolition) Act	i) 1970
b) Minimum Wages Act	ii) 1948
c) Contract Labour Act	iii) 1976
d) Equal Remuneration Act	iv) 1976

Answer Options:

	a	b	c	d
1)	iv	i	ii	iii
2)	i	ii	iv	iii
3)	iii	ii	i	iv
4)	i	ii	iii	iv

42. खालील तरतुदी विचारात घ्या :

अ) भारतीय राज्यघटना अनुच्छेद 21 नुसार कोणत्याही व्यक्तीचे जीवित किंवा व्यक्तिगत स्वातंत्र्य 'कायद्याच्या योग्य प्रक्रियेशिवाय' हिरावून घेतले जाणार नाही.

ब) भारतीय राज्यघटना अनुच्छेद 20 (2) नुसार कोणत्याही व्यक्तीवर एकाच गुन्ह्यासाठी एकापेक्षा अधिकवेळा खटला चालविला जाणार नाही आणि एकापेक्षा अधिकवेळा शिक्षा दिली जाणार नाही.

क) भारतीय राज्यघटना अनुच्छेद 14 नुसार भारतीय प्रदेशात राज्य कोणत्याही व्यक्तिस कायद्यापुढे समानता अथवा कायद्याचे समान संरक्षण नाकारणार नाही.

वरीलपैकी कोणती तरतूद बरोबर नाही ?

पर्यायी उत्तरे :

1) अ

2) ब

3) क

4) वरीलपैकी एकही नाही

Consider the following provisions:

a) According to Article 21 of the Indian Constitution, no person shall be deprived of his life or personal liberty except according to the 'due process of Law.

b) According to Article 20 (2) of the Indian Constitution, no person shall be prosecuted and punished for the same offence more than once.

c) According to Article 14 of the Indian Constitution, the State shall not deny to any person equality before the law or the equal protection of the laws within the territory of India.

Which of the provisions given above is not correct?

Answer Options:

1) a

2) b

3) e

4) None of the above

43. आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांसाठी 103 वी घटनादुरुस्ती 2019 मध्ये करण्यात आली, त्यासंदर्भात कोणते विधान अचूक आहे?

अ) या घटनादुरुस्ती अन्वये भारतीय राज्यघटनेत कलम 15 (6) आणि कलम 16 (6) चा समावेश करण्यात आला.

ब) या अंतर्गत आर्थिक मागासवर्गीयांना 10% पर्यंत आरक्षणाची तरतूद करण्यात आली आहे.

क) या आरक्षणाचा लाभ शैक्षणिक व नोकरीविषयक बाबींना लागू होईल.

ड) कलम 30 (1) अंतर्गत येणाऱ्या अल्पसंख्याकांच्या शैक्षणिक संस्थेत हे आरक्षण लागू नसेल.

1) फक्त ब आणि ड

2) अ, ब, क, ड

3) फक्त ब, क आणि ड

4) फक्त अ आणि ब

Which statement is correct regarding the 103rd constitutional amendment in 2019 for economically weaker sections?

a) Article 15 (6) and Article 16 (6) were inserted in the Constitution of India under this amendment.

b) Upto 10% reservation for economically weaker sections has been provided under this.

c) The benefit of this reservation will be applicable to educational as well as employment related matters.

d) This reservation shall not apply in the educational institution of minorities comes under Article 30 (1).

1) Only b and d

2) a, b, c, d

3) Only b, c and d

4) Only a and b

44. लष्करी कायद्यासंबंधी पुढील विधाने विचारात घ्या.
 अ) लष्करी कायदा केवळ मूलभूत हक्कांवर मर्यादा आणतो.
 ब) हा कायदा देशातील विशिष्ट क्षेत्रासाठी लागू केला जातो.
 क) या कायद्याची घटनेत विशिष्ट व तपशीलवार तरतूद आहे.
 वरीलपैकी बरोबर असलेले/ली विधान/ने कोणते/ती?
 1) अ, ब, क
 2) फक्त क
 3) फक्त अ आणि ब
 4) फक्त अ
- Consider the following statements regarding martial law.
 a) Martial law restricts only fundamental rights.
 b) This Act is imposed in some specific area of the country.
 c) It has a specific and detailed provision in the constitution.
 Which of the above statements is/are correct?
 1) a, b, c
 2) Only c
 3) Only a and b
 4) Only a
-
45. बाल व पौगंडावस्थेतील कामगार (प्रतिबंध व नियमन) कायदा, 1986 संबंधी काय खरे नाही?
 अ) या कायद्याने 14 वर्षाखालील मुलांना कोणत्याही प्रकारच्या उद्योगात वा प्रक्रियांत कामावर ठेवण्यास पूर्णतः बंदी घातली आहे.
 ब) या कायद्याने 14 ते 18 वर्षे या वयोगटातील मुलांना काही धोकादायक उद्योगांत व प्रक्रियांत कामावर ठेवण्यास प्रतिबंध केला आहे.
 1) अ आणि ब
 2) ना अ, ना ब
 3) फक्त अ
 4) फक्त ब
- Which is not true about the Child and Adolescent Labor (Prevention and Regulation) Act, 1986?
 a) The act strictly prohibits the employment of children below 14 years of age in any kind of industry or activities.
 b) The Act prohibits the employment of children between the ages of 14 to 18 years in certain hazardous industries and activities.
 1) a and b
 2) Neither a nor b
 3) Only a
 4) Only b
-
46. कलम 19 अंतर्गत येणाऱ्या भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावर खालीलपैकी कोणत्या बाबींतर्गत निर्बंध लादता येतात ?
 अ) सार्वजनिक मालमत्तेचे रक्षण
 ब) न्यायालयाचा अवमान
 क) कायदेमंडळाचा अवमान
 ड) परकीय राष्ट्रांबरोबरचे मैत्रीपूर्ण संबंध
 इ) चारित्र्य संपन्न
 1) अ, ब, क, ड
 2) ब, क, ड, इ
 3) अ, क, ड, इ
 4) ब, ड, इ
- Freedom of speech and expression under Article 19 can be restricted under which of the following?
 a) Protection of public property
 b) Contempt of court
 c) Contempt of Legislature
 d) Friendly relations with foreign states
 e) Defamation
 1) a, b, c, d
 2) b, c, d, e
 3) a, c, d, e
 4) b, d, e

47. कोणत्या समितीच्या अहवालामध्ये मूलभूत हक्कांचे न्यायप्रविष्ट आणि गैरन्यायप्रविष्ट असे दोन स्पष्ट गट करण्याची शिफारस करण्यात आली होती?

1) बी. एन. राव

2) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

3) के. एम. मुन्शी

4) तेज बहादर सप्रू

The report of which committee recommended that fundamental rights should be divided into two distinct groups namely, justiciable and non-justiciable.

1) B. N. Rao

2) Dr. B. R. Ambedkar

3) K. M. Munshi

4) Tej Bahadur Sapru

48. राज्यघटनेतील कलम 24 पुढीलपैकी कशाशी संबंधित नाही ?

अ) 14 वर्षाखालील कोणत्याही मुलाला कोणत्याही ठिकाणी कामावर लावले जाऊ शकत नाही.

ब) 18 वर्षाखालील कोणत्याही मुलाला कोणत्याही ठिकाणी कामावर लावले जाऊ शकत नाही.

क) 14 वर्षाखालील कोणत्याही मुलाला धोक्याच्या ठिकाणी कामावर लावले जाऊ शकत नाही.

ड) 18 वर्षाखालील कोणत्याही मुलाला धोक्याच्या ठिकाणी कामावर लावले जाऊ शकत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ

2) फक्त क

3) फक्त ब, क, ड

4) फक्त अ, ब, ड

Article 24 of the Constitution does not relate to which of the following?

a) No child below 14 years of age shall be employed at any place.

b) No child below 18 years of age shall be employed at any place.

c) No child below 14 years of age shall be employed in any hazardous place.

d) No child below 18 years of age shall be employed in any hazardous place.

Answer options :

1) Only a

2) Only c

3) Only b, c, d

4) Only a, b, d

49. राज्यघटनेच्या कलम 14 मध्ये खालीलपैकी कोणती तरतूद करण्यात आली आहे?
- 1) राज्य, कोणत्याही नागरिकास भारताच्या राज्यक्षेत्रात कायद्यापुढे समानता अथवा कायद्याचे समान संरक्षण नाकारणार नाही.
  - 2) राज्य, कोणत्याही व्यक्तीस भारताच्या राज्यक्षेत्रात कायद्यापुढे समानता नाकारणार नाही.
  - 3) राज्य, कोणत्याही नागरिकास भारताच्या राज्यक्षेत्रात कायद्याचे समान संरक्षण नाकारणार नाही.
  - 4) राज्य, कोणत्याही व्यक्तीस भारताच्या राज्यक्षेत्रात कायद्यापुढे समानता अथवा कायद्याचे समान संरक्षण नाकारणार नाही.

Which of the following provision is made in Article 14 of the Constitution?

- 1) The State shall not deny to any citizen within the territory of India equality before the law or equal protection of the law.
- 2) The State shall not deny equality before the law to any person within the territory of India.
- 3) The State shall not deny to any citizen the equal protection of the law within the territory of India.
- 4) The State shall not deny to any person equality before the law or equal protection of the laws within the territory of India.

50. खालील विधाने विचारात घ्या.
- अ) अल्पसंख्याक या शब्दाची भारतीय राज्यघटनेत व्याख्या दिली नाही.
  - ब) धार्मिक अल्पसंख्याक तसेच भाषिक अल्पसंख्याक दोघांनाही राज्यघटनेतील कलम 29 अन्वये संरक्षण लाभले आहे.
  - क) भाषा जतन करण्याच्या हक्कामध्ये भाषेच्या संरक्षणासाठी आंदोलन करणे याचाही समावेश होतो.
  - ड) राजकीय भाषणात भाषेचे जतन केले जाईल असे आश्वासन देणे हे लोक प्रतिनिधी कायदा, 1951 अनुसार भ्रष्ट आचरण ठरत नाही.
- वरीलपैकी कोणते विधान/ने योग्य आहेत?

- 1) अ, ब आणि क
- 2) अ, ब आणि ड
- 3) ब, क आणि ड
- 4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following sentences.

- a) The term minority is not defined in the Constitution of India.
- b) Article 29 grants protection to both religious minorities as well as linguistic minorities.
- c) The right to conserve the language also includes the right to agitate for the protection of language.
- d) Promises made for the conservation of the language in political speeches does not amount to corrupt practice under the Representation of the People Act, 1951.

Which of the above statement/s is/are correct?

- 1) a, b and c
- 2) a, b and d
- 3) b, c and d
- 4) All of the above